

ВЛИВ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ НА ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

THE INFLUENCE OF THE MILITARY CONFLICT IN UKRAINE ON THE FORMATION OF THE LANDSCAPE OF THE WORLD ECONOMY

У статті розглянуто переформатування ландшафту світової економіки під впливом військового конфлікту в Україні. Було висвітлено основні позиції, за якими світова економіка може постраждати. Визначено, що військовий конфлікт може викликати прискорення інфляції у США та Європі, дефіцит харчової продукції, ріст цін на нафту та газ. Крім того було проаналізовано, що все це відбувається в контексті повільного зростання світової торгівлі з часів глобальної фінансової кризи 2008 року та виходу економік світу з шоку, спричиненого поширенням епідемії COVID-19. У статті висвітлений прогноз щодо інфляції у США та визначений його вплив на зовнішньоторговельну політику країн світу. Доведено, що починаючи з 2014 року країна-агресор несе величезні втрати у сфері експорту нафти та газу, спричинені комплексом санкційних заходів та цілеспрямованої політики щодо Росії. У роботі висвітлені інструменти санкційної політики країн Європи, Азії та Північної Америки, та їх вплив на національну економіку Росії. Визначено сценарії розгортання подій у разі збільшенні агресії зі сторони Росії та подальшому санкційному шоку. Проаналізовано як порушення ланцюгів поставок можуть ускладнити торгівлю Росії з країнами Європи та який це має вплив на увесь регіон Єврозони. Системно обґрунтована та доведена необхідність розробки цілеспрямованої системи заходів щодо запобігання посилення глобальної світової фінансово-економічної кризи.

Ключові слова: криза, інфляція, ФРС, санкції, нафтове ембарго, дисбаланси, експорт, ЄЦБ.

The article considers the impact of the military conflict in Ukraine on the formation of the landscape of the world economy. The main positions on which the world economy could suffer were highlighted. It is determined that the military conflict may cause accelerating inflation in the United States and Europe, food shortages, rising oil and gas prices. In addition, it was analyzed that all this is happening in the context of the slow growth of world trade since the global financial crisis of 2008 and the recovery of the world's economies from the shock caused by the spread of the COVID-19 epidemic. The article highlights the forecast for US inflation and identifies its impact on foreign trade policy. It is analyzed that since 2014 the aggressor country has suffered huge losses in oil and gas exports. This trend is observed with the definition of sanctions policy against Russia. The paper highlights the instruments of sanctions policy in Europe, Asia and North America, and their impact on Russia's national economy. The article considers the impact of Russia's invasion of Ukraine has deepened the destructive effects of the critical demand and supply factors. There is also a threat of a rapid slowdown in the growth of national economies around the world. Households that spend more and more of their income on fuel and heating will have less money for other goods and services. Falling markets will add another pressure and make it harder for companies to raise funds for investment. The article considers financial sanctions against Russia since its invasion of Ukraine began on 24 February have included three main planks. First, sanctions against named Russian individuals have expanded dramatically. Second, a series of sanctions has been imposed on individual Russian banks. These include – but are far from limited to – the much-hyped ability of the European Union to require disconnection of individual Russian banks from SWIFT. Third, the Bank of Russia, the country's central bank, has been blocked from using its international reserves in a number of jurisdictions. Scenarios for the development of events in the event of increased aggression by Russia and further sanctions shock have been identified. It is analyzed how supply chain disruptions can complicate Russia's trade with European countries and how it affects the entire Eurozone region.

Key words: crisis, inflation, Fed, sanctions, oil embargo, imbalances, exports, ECB.

УДК 338.2.05:001.891

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct65-3>

Скрипник Н.Є.

к.е.н, доцент,
доцент кафедри економіки
та управління національним
господарством
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Завалій Б.Ю.

студент
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Skrypnuk Nataliia

Oles Honchar Dnipro National University

Zavaliy Bohdan

Oles Honchar Dnipro National University

Постановка проблеми. Світ XXI століття – це світ глибинних, революційних трансформацій, пов'язаних з руйнуванням або виродженням вже не тільки традиційних, але й модернових соціальних структур та формуванням нового глобального універсуму, в якому на перший погляд еkleктично поєднуються риси різних цивілізаційних укладів. Поліфонія глобальних трансформацій змушує не просто осмислювати їх глибинну логіку, але й ставити і вирішувати питання про можливості суб'єкта історії – людини і суспільства – впливати на їх розгортання, конструювати майбутнє в інтересах свого виживання і розвитку.

Усе більше впливовим «архітектором» нового порядку денного міжнародної безпеки стає глобалізація. З одного боку, глобалізація сприяє

прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, усе більше інтенсивному спілкуванню держав і народів, а через це – створенню людством ресурсної бази й інтелектуального потенціалу для забезпечення міжнародної безпеки на якісно новому рівні. Зацікавленість переважної більшості націй у підключенні до економічної й технологічної глобалізації стабілізує світовий простір безпеки, більш-менш масштабне порушення якої може привести до руйнування взаємозалежної структури світового господарства.

В той же час стихійність багатьох процесів глобалізації загострює цілий ряд традиційних проблем міжнародної безпеки, породжують нові ризики й виклики. Різко підвищується роль зовнішніх факторів у розвитку держав, поглиблюється

однобічна залежність одних від інших та від стихійних процесів у глобальному середовищі.

Війна в Україні є викликом для світової економіки та значно перешкоджає її зростанню, чинить тиск на інфляцію. Сучасний світ знаходиться в глобальному економічному шоці, який визваний війною в Україні та санкційною кризою [1]. Незважаючи на той факт, що Україна не є важливим стратегічним торговельним партнером жодної великої економіки світу, але такі країни, як Китай, США, Німеччина, Франція та Італія, є одними з основних партнерів для Росії. Існує кілька факторів, через які конфлікт впливає на світову економіку. Українська та російська економіки є ключовими постачальниками сировини, зокрема титану, паладію, пшениці та кукурудзи. Порушення в ланцюжку поставок цих товарів триматимуть ціни на високих рівнях. Росія є одним із найбільших експортерів нафти та газу, через війну в Україні та потужний санкційний тиск з боку більшості країн світу – ціна на нафту може суттєво збільшитися.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретико-методологічні та прикладні аспекти глобальних дисбалансів досліджувалися і висвітлені у роботах зарубіжних учених-економістів, серед яких: В. Гуннелла, В. Джарвіс, Р. Морріс, М. Тот, М. Снегова, А. Ослунд, Б. Холланд, С. Джонсон, Д. Раш, А. Вонг, Т. Орлік, а також низки українських учених та вчених країн СНД, таких як: Григор'єв Л. М., В. Базилевич, В. Ільїн, Ю. Пахомов, А. Філіпенко, М. Фащевська О.М. Однак в умовах зростання світових проблем, викликаних вторгненням Росії на територію України, у фінансовій, торговій, соціально-економічній сфері, які державні структури країн світу не завжди в змозі ефективно і самостійно вирішити, вплив військового конфлікту на формування ландшафту світової економіки потребує більш детального та подальшого вивчення.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення впливу військового конфлікту в Україні на формування ландшафту світової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Вторгнення Росії в Україну несе величезні ризики для світової економіки, яка ще не повністю оговталася від шоку пандемії COVID-19.

Конфлікт вже виглядає як наймасштабніша війна в Європі починаючи з 1945 року. Російські війська завдавали потужних авіаударів по всій території України, зруйнували об'єкти інфраструктури, аеропорти, залізничні колії, транспортні мережі, деякі міста та селища були майже повністю знищені, а мирне населення було вимушене мігрувати у сусідні міста та країни.

Напад стався після кількох тижнів напруженості, яка вже викликала потрясіння у світовій економіці, піднявши ціни на енергоносії. Нафта ненадовго перевищила 100 дол. США за барель

вперше з 2014 року, тоді як європейський природний газ підскочив на 62% [2].

Пандемія залишила в спадок світовій економіці два ключових вразливих моменти — високу інфляцію та нестабільність фінансових ринків. Вторгнення Росії в Україну поглибило руйнівну дію цих факторів. Також існує загроза для стрімкого сповільнення темпів зростання національних економік країн світу. Домогосподарства, які витрачають все більшу частину своїх доходів на паливо та опалення, матимуть менше грошей на інші товари та послуги. Падіння ринків додасть ще один тиск, а також ускладнить для компаній залучення коштів для інвестицій.

Для центральних банків світу подвійна проблема – керування цінами та підтримка зростання їхньої економіки – стане ще складнішою. Федеральна резервна система та Європейський центральний банк готуються до посилення монетарної політики [3].

Наскільки серйозний удар завдасть військовий конфлікт в Україні світовій економіці, буде залежати від його тривалості та масштабів, серйозності санкційних заходів та можливості Росії протидіяти ним. Можливі сценарії розвитку подій щодо впливу на розвиток економік світу, інфляційних процесів та зміни монетарної політики репрезентовані в таблиці 1.

Основним питанням, що об'єднує усі три сценарії є постачання нафти та газу, до країн Єврозони та Північної Америки. У першому, оптимістичному сценарії не передбачається перебоїв із постачанням нафти та газу, а ціни стабілізуються на поточному рівні. Фінансові умови посилюються, але без стійкого спаду на світових ринках.

У другому сценарії тривалого конфлікту очікується жорсткіша реакція США та дисбаланси в експорті російської нафти та газу завдадуть більшого енергетичного шоку та серйозного удару по світових ринках. Це, швидше за все, усуне підвищення ставки Європейського центрального банку у 2022 році, а тиск монетарної політики Федерального резерву сповільниться.

У найгіршому випадку постачання газу в Європу буде припинено, що спричинить рецесію, тоді як у США будуть значно жорсткіші фінансові умови.

Фактичний варіант розвитку подій може значно відрізнятись від будь-якої з розглянутих версій. Значні коливання на фінансових ринках 24 лютого 2022 року наочно проілюстрували цю невизначеність.

Санкції введені проти Росії можуть мати шокуючий вплив на міжнародні ринки. Росія є однією з країн-лідерів за видобутком та експорту нафти, газу, цінних металів, а також добрив, що активно використовуються під час посівної кампанії. Для аналізу впливу військового конфлікту в Україні на формування ландшафту світової економіки

Таблиця 1

Можливі сценарії розвитку для російської, європейської та американської економіки

Сценарії	Нафта і газ продовжують текти, ринки заспокоюються	Порушення енергопостачання, зростання цін на нафту та газ, ризики на ринках	Постачання європейського газу та нафти припинено, значний глобальний шок від ризику
Санкційний тиск	Широкий пакет. Санкції проти великих банків, обмеження валютних операцій і доступ до технологічних компонентів.	Універсальний пакет. Російські корпорації та банки відрізані від глобальних ринків із вилученням нафти та газу.	Максимальні санкції або репресія Росії перекрили потік газу до Європи.
Вплив на Росію	Падіння рубля та зростання інфляції спричиняють значне підвищення ставок. Санкції зачіпають торгівлю, темп росту економіку сповільнюється.	Сукупний вплив слабкого рубля, потрясіння на ринку та дисбалансів у торгівлі викликають глибоку рецесію.	Поглиблена криза, оскільки російський бюджет і енергетичний сектор зазнають додаткового удару.
Вплив на Європу	Вищі ціни на енергоносії та помірні негативні наслідки для зростання.	Сплеск цін на енергоносії, негативні побічні ефекти та фінансові дисбаланси викликають помірний спад.	Сукупний вплив дефіциту енергії, негативних наслідків та підвищеної невизначеності викликає рецесію.
Вплив на США	Вищі ціни на енергоносії та жорсткі фінансові умови позбавляють Федерального резерву сталого плану розвитку	Вищі ціни на енергоносії та глобальні ризики від інфляційного шоку.	Найгірший випадок: сплеск цін енергоносіїв поєднується з незакріпленими інфляційними очікуваннями, і ФРС змушена посилювати монетарну політику.

Джерело: складено автором за даними [4]

необхідно проаналізувати потенціал Росії на міжнародній торговельній арені. Аналіз участі секторів російської економіки у загальному експорті представлений на рисунку 1 [4].

Структуру товарного експорту Росії складають сира нафта (74,4 млрд. дол.), очищена нафта (48 млрд. дол.), нафтовий газ (19,7 млрд. дол.), золото (18,7 млрд. дол.) і вугільні брикети (14,5 млрд. дол.) [5]. В 2020 році загальний обсяг експорту Росії склав 330 мільярдів доларів та займає 13 сходинку серед країн світу за товарним експорт. Обсяг експорту Росії зменшився на 3,49 млрд. дол. в 2020 році порівняно з 2015 р. [5].

Комплекс посиленних економічних санкцій проти Росії має декілька основних напрямів. Перше – встановлення нафтового ембарго ЄС та США. Обмеження ЄС на імпорт російської нафти в 2015 році були найбільш стратегічно дієвими з санкцій, оскільки вони знизили обсяги експорту найважливішого експортного товару Росії. Таким чином, очікується, що нафтове ембарго ЄС матиме найбільший макроекономічний вплив на Росію, оскільки на нафту припадає близько 48% російського експортного доходу (рис. 1). Наступним компонентом є скасування або значне скорочення вантажних перевірок російського експорту та імпорту, які були введені в рамках режиму санкцій. Очікується, що транспортні витрати на торгівлю з Росією знизяться. Це, у свою чергу, вплине на торгівлю товарами Росії та сприятиме, зокрема, експорту та імпорту великогабаритних товарів та інших товарів із великою транспортною націнкою,

таких як сільськогосподарська та промислова продукція та обладнання.

Порушення ланцюгів поставок виникне з наступних трьох джерел:

- труднощі, що впливають на наземні маршрути;
- обмеження на повітряне сполучення;
- скасування морських вантажних маршрутів з України.

Наземні торговельні шляхи між Азією та Європою будуть перервані, оскільки транзит через Росію стане складнішим (або неможливим з точки зору відповідності, репутації чи безпеки). Це особливо торкнеться деяких китайських компаній, які збільшили свій трафік по наземним маршрутам через Росію (по дорозі в Європу) як альтернативу морським та повітряним вантажоперевезенням під час пандемії коронавірусу.

Повітряні зв'язки між Росією та Європою (і, у свою чергу, Азією та Європою) будуть значно ускладнені після рішення країн ЄС закрити свій повітряний простір для російських літаків і вантажів (і відповідного заходу Росії закрити власний повітряний простір для європейських літаків). Близько 35% світових вантажів перевозилося повітряним транспортом до пандемії, приблизно половина з них перевозилася пасажирськими літаками.

Морські вантажні маршрути через Чорне море будуть скасовані на кілька тижнів після рішення України припинити комерційне судноплавство та рішення Туреччини обмежити транзит через Босфор. Така ситуація суттєво вплине на перевезення зерна через українські, російські та, можливо, болгарські та румунські порти.

Рис. 1. Структура товарного експорту Росії за 2020–2021 рр. (%)

Джерело: складено автором за даними [5]

Найбільшими партнерами Росії в сфері експорту є Китай (29,73 млрд доларів), Нідерланди (17,4 млрд доларів), Німеччина (9,55 млрд доларів) та США (5,75 млрд доларів) серед країн Північної Америки (табл. 2) [5].

Таблиця 2

Основні країни, в які Росія експортує свої товари та послуги в 2020–2021 рр.

Країна	Експорт (млрд. дол. США)	Частка експорту (%)
Китай	29,73	18,5
Нідерланди	17,41	10,8
Німеччина	9,55	5,9
Італія	9,55	5,9
Південна Корея	9,17	5,7
Японія	6,24	3,9
Польща	6,15	3,8
Білорусь	5,97	3,7
Сполучені Штати	5,75	3,6
Туреччина	4,46	2,8
Франція	4,15	2,6
Фінляндія	3,68	2,3
Об'єднане Королівство	3,48	2,2
Словаччина	2,87	1,8

Джерело: складено автором за даними [4]

У світовій економіці чисті імпортери нафти виграють, а чисті експортери – втрачають, оскільки світова ціна на нафту знизиться приблизно на 13%. Прибуток ЄС і США, обох нетто-імпортерів нафти, є значними в абсолютному вираженні (67 мільярдів і 34 мільярди доларів відповідно), але незначними у відносному вираженні, оскільки дохід на душу населення збільшується менше ніж на 0,5% в ЄС і 0,25% в США [6].

Власники нафтових танкерів уникають купувати російську нафту, поки у них не буде більше ясності щодо санкцій. Більшість газопроводів проходить через Україну і можуть постраждати під час бойових дій. Навіть обмежені перебої в постачанні можуть посилити шоківі впливи на ціни на енергоносії.

Встановлення ціни на газ в розмірі 180 євро за мегават-годину, яка була досягнутого в грудні, і нафти на рівні 120 доларів, може призвести до того, що інфляція в єврозоні до кінця року буде близько 4%, посилюючи зниження реального доходу [6]. В країнах Європи можливе значне зниження ВВП, що підштовхне до підвищення ставки ЄЦБ в 2023 року.

В США цей сценарій може підвищити загальну інфляцію до 9% у березні 2022 р. і зберегти її близько 6% до кінця року [8]. У той же час подальші фінансові потрясіння та ослаблення економіки, частково через європейський спад, призведуть

до конфлікту у ФРС. Це може виходити за рамки тимчасового цінового шоку та зосереджуватися на ризиках для зростання. Це не вплине на березневий підйом, але може схилити шкалу в бік більш повільного підвищення ставок у другій половині року.

Зіткнувшись із максимальними санкціями з боку США та Європи – як-от виключення з системи міжнародних платежів Swift — Росія може відповісти, перекривши потік газу до Європи. За оцінками ЄЦБ, шок від нормування газу на 10% може скоротити ВВП єврозони на 0,7% [9]. Збільшення цієї цифри до 40% – частки європейського газу, що надходить з Росії – означає економічний удар у 3%. Фактична цифра може бути значно вищою, враховуючи хаос, який, ймовірно, спричинить така безпрецедентна енергетична криза. Це означає б рецесію і жодного підвищення ставки ЄЦБ у доступному для огляду майбутньому. Для США шоків впливи також були б значимі. Наведені вище сценарії, звичайно, не вичерпують можливостей. Вони зосереджені на найбільш розвинених економіках світу, але всі країни відчувають вплив стрибків цін на сировину, які включають основні продукти харчування, такі як пшениця, а також енергію.

Для більшості ринків, що розвиваються, які вже зазнають повільного відновлення, підвищення цін і відток капіталу може завдати серйозного удару та посилити ризик боргових криз після COVID-19. Серед великих економік найбільший удар зазнає Росія. Ціною за експансіоністську зовнішню політику президента Володимира Путіна, швидше за все, буде значний спад національної економіки.

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведеного дослідження, можна зробити висновки, що військовий конфлікт в Україні має суттєвий вплив на формування ландшафту світової економіки. У цій війні страждають не тільки обидві сторони конфлікту, а й всі країни світу. Незважаючи на той факт, що Росія займає лише 63 місце за показником ВВП на душу населення, її зовнішньо-торгівельна політика є досить впливовою. Окрім нафти, Росія є одним із лідерів по експорту добрив у світі.

Визначено, що політика посилення санкцій та обмеження торгівлі в доларах США та євро змусить Росію шукати країн-партнерів у Східній та Центральній Азії. Банку Росії, центральному банку країни, заборонено використовувати свої міжнародні резерви в ряді юрисдикцій. Важливо, що до них належать Сполучені Штати, ЄС, Велика Британія, Канада, Японія, Австралія та Швейцарія – основні світові юрисдикції щодо резервної валюти, за винятком Китаю (частка Китаю в сукупних світових валютних резервах центрального банку залишається низькою, хоча його частка в резервах Банку Росії значно вища).

Дана тенденція дає уявлення про те що, з країн цих регіонів основними партнерами можуть виступити Китай та Індія. Саме вони мають достатній потенціал у задоволенні попиту російської нафти та газу. У такому випадку Єврозона може лишитися без дешевого газу, що призведе до скорочення ВВП на 0,7%.

Глобальна безпека має загальний і всеосяжний характер. Загальність означає, що глобальна безпека забезпечується узгодженими зусиллями всіх членів світового співтовариства. Всеосяжний характер безпеки пов'язаний з тим, що її досягнення можливо лише за умов урахування всіх кризових факторів світового розвитку й вживання заходів, що сприяють підтримці стабільності всіх систем життєзабезпечення сучасної цивілізації.

Важливими напрямками зміцнення глобальної безпеки є: роззброєння й контроль над озброєннями; захист навколишнього середовища, сприяння економічному й соціальному прогресу країн, що розвиваються; ефективна демографічна політика, боротьба з міжнародним тероризмом і незаконним обігом наркотиків; запобігання й урегулювання етнополітичних конфліктів; збереження культурного різноманіття в сучасному світі; забезпечення дотримання прав людини; освоєння космосу й раціональне використання багатств Світового океану тощо. Забезпечення глобальної безпеки нерозривно пов'язане з ослабленням тиску глобальних проблем на світове співтовариство.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. JohnAuthers Markets Need to Lose the 'Peace in Our Time' Reflex. URL: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2022-03-30/russia-ukraine-talks-need-markets-to-lose-peace-in-our-time-reflex?srnd=premium-europe> (дата звернення 30.03.2022).
2. Б. Холланд, С. Джонсон, Дж. Раш, А. Вонг та Т. Орлик. Як війна в Україні загрожує економічному відродженню світу. *Bloomberg Economic*. 2022. С. 1–5. 25 лютого.
3. Рада Федеральної резервної системи та Федеральний комітет з відкритого ринку. Резюме економічних прогнозів. 2022. С. 10–13. URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/monetary20220316b.htm> (дата звернення 29.03.2022).
4. Дж. Аутерс. Для ринків та України «хороших» сценаріїв немає. *Блумберг Економік*. 2022. 25 березня. С. 3–5. URL: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2022-03-25/for-markets-and-ukraine-good-scenarios-have-gone-and-risk-assets-are-a-gamble> (дата звернення 27.03.2022).
5. Обсерваторія економічної складності (ОЕС). Огляд основних експортних поставок Росії та напрямків. URL: <https://oec.world/en/profile/country/rus/?depthSelector1=HS2Depth&tradeScaleSelector1=tradeScale0> (дата звернення 27.03.2022).
6. Є. Янчовичіна, С. Деваараджан, Ч. Лакатос. Зняття економічних санкцій з Ірану. Глобальні ефекти

та стратегічні відповіді. *Група Світового банку*. 2016. № 7549. С. 5–18.

7. Економічний бюлетень ЄЦБ. Економічні, фінансові та монетарні зміни. Європейський центральний банк. 2022. № 2. С. 110–125. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/html/eb202202.en.html> (дата звернення 28.03.2022).

8. Рада Федеральної резервної системи. Дані економічних досліджень з нотатків Федерального резерву (ФРС). *Рада Федеральної резервної системи*. 2022. URL: <https://www.federalreserve.gov/econres/economic-research-data.htm> (доступ 28.03.2022).

9. Економічний бюлетень Європейського Центрального Банку. Оновлення про економічні, фінансові та монетарні зміни. *Європейський центральний банк*. 2022. № 1. С. 75–106. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/html/eb202201.en.html> (дата звернення 28.03.2022).

REFERENCES:

1. J. Authers. (2022) Markets Need to Lose the 'Peace in Our Time' Reflex. *Bloomberg*. Pp. 1–3. Available at: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2022-03-30/russia-ukraine-talks-need-markets-to-lose-peace-in-our-time-reflex?srnd=premium-europe> (accessed 30 March 2022).

2. B. Holland, S. Johnson, J. Rush, A. Wong, and T. Orlik (2022) Yak viina v Ukraini zahrozuie ekonomichnomu vidrodzhenniu svitu [How War in Ukraine Threatens the World's Economic Recovery]. *Bloomberg Economic*. Pp. 1–5. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/features/2022-02-25/war-in-ukraine-how-the-ukraine-russia-conflict-could-impact-the-global-economy> (accessed 28 March 2022).

3. Federal Reserve Board and Federal Open Market Committee (2022) [Rada Federalnoi rezervnoi systemy ta Federalnyi komitet z vidkrytoho rynku]. *Rezi-ume ekonomichnykh prohnoziv*, pp. 10–13. Available at: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/monetary20220316b.htm> (accessed at 29 March 2022).

4. J. Authers. (2022) Dlia rynkiv ta Ukrainy «khoroshykh» stsenariiv nemaie [For Markets and Ukraine, 'Good' Scenarios Are Gone]. *Blumberh Ekonomik*, pp. 3–5. Available at: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2022-03-25/for-markets-and-ukraine-good-scenarios-have-gone-and-risk-assets-are-a-gamble> (accessed at 27 March 2022).

5. Observatory of Economic Complexity (OEC) (2022) Overview of Russia's key exports and destinations [Observatoriia ekonomichnoi skladnosti (OEC). Ohliad osnovnykh eksportnykh postavok Rosii ta napriamkiv]. Available at: <https://oec.world/en/profile/country/rus/?depthSelector1=HS2Depth&tradeScaleSelector1=tradeScale0> (accessed at 27 March 2022).

6. E. Ianchovichina, S. Devarajan, C. Lakatos. (2016) Zniattia ekonomichnykh sanktsii z Iranu. Hlobalni efekty ta stratehichni vidpovidy [Lifting Economic Sanctions on Iran. Global Effects and Strategic Responses]. *Hrupa Svitovoho banku*, pp. 5–18. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/298681467999709496/pdf/WPS7549.pdf> (accessed at 28 March 2022).

7. ECB Economic Bulletin. (2022) Ekonomichni biuletyn YeTsB. Ekonomichni, finansovi ta monetarni zminy [Economic, financial and monetary developments]. *Yevropeyskyi tsentralnyi bank*. Vol. 2. Pp. 110–125. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/html/eb202202.en.html> (accessed at 28 March 2022).

8. Federal reserves (FEDS) Notes. (2022) Economic Research Data. Federal Reserve Board. Available at: <https://www.federalreserve.gov/econres/economic-research-data.htm> (accessed at 28 March 2022).

9. ECB Economic Bulletin. (2022) Update on economic, financial and monetary developments. *Euro-pean Central Bank*. Vol. 1. Pp. 75–106. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/html/eb202201.en.html> (accessed at 28 March 2022).